

4. Цымбал Е. И., Дьяченко А. П. Вовлечение несовершеннолетних в педофильные отношения и виды педофилии // Педофилия. Основные криминальные черты / под ред. Ю. М. Антоняна. М., 2012. С. 113–126.

5. DSM-IV-R. Washington, DC. American Psychiatric Association, 2000.

Отримано 14.02.2020

УДК 364.63-053.2

Олена Павлівна МАКАРОВА,

*старший викладач кафедри педагогіки та психології факультету № 3
Харківського національного університету внутрішніх справ,
кандидат психологічних наук;*

 <https://orcid.org/0000-0002-5480-5942>;

Лариса Олександрівна РАДІОНОВА,

*заступник начальника ювенальної превенції
управління превентивної діяльності*

Головного управління Національної поліції в Харківській області

ФАКТОРИ РИЗИКУ НАСИЛЬСТВА ТА ЖОРСТОКОГО ПОВОДЖЕННЯ З ДІТЬМИ

Розглянуті фактори ризику насильства та жорстокого поведіння з дітьми. Висвітлені групи ризику щодо жорстокого поведіння і насильства над дітьми.

Поширеність випадків насильства над дітьми, значно збільшилась у порівнянні з минулим періодом, від загальної кількості дитячого населення, дання статистика вважає цю проблему актуальною як для сучасного світу в цілому. Виділяють дві основні групи факторів, що призводять до насильства.

До першої групи відносять особливості суспільства, в якому проявляється насильство: характер соціально-економічної формації, рівень безробіття, бідність, рівень злочинності, слабкість законів, відсутність цілісної та дієвої системи захисту дітей, а також установок суспільства з точки зору терпимості до насильства по відношенню до дітей, переконання, що фізичні покарання є ефективним способом виховання.

Друга група причин насильства над дітьми пов'язана з особливостями сім'ї та характером сімейних відносин, в яких виховується дитина.

Соціалізація дітей у сучасній сім'ї супроводжується зміною її структури, стилю батьківсько-дитячих відносин, зростанням конфліктів. Багато конфліктів мають яскраво виражений насильницький характер.

Дитина, що є жертвою жорстокого поведіння, не засвоює норм соціально-позитивних відносин в спілкуванні з людьми, не може належним

чином пристосуватися до життя, їй важко створити власну сім'ю, вона жорстоко ставиться до своїх дітей, легко вирішується на застосування насильства до інших людей, дитина яка доведена до крайнього ступеня приниження перетворюється з жертви на злочинця.

Будь-яке насильство призводить до почуття очікування небезпеки або занепокоєння. Діти і підлітки, які зазнали насильства, відчувають біль, страх, безсилля, переляк і замішання, збентеження, сором, вони часто звинувачують себе в тому, що трапилося, відчувають себе співучасникам або винуватцями.

На думку багатьох дослідників до факторів жорстокого поводження батьків з дітьми, відносяться: ознаки асоціальної особистості з психопатичними рисами і афективною збудливістю, алкоголізм, кримінальність; незрілість батьків, їх ізолюваність, відсутність соціально-психологічної підтримки з боку прабатьків; низька самооцінка у батьків, зниження толерантності до стресів і особистісні проблеми; потреба батьків в абсолютній владі над дитиною; Жорсткі моральні норми і впертість батьків; самотність і погане здоров'я матері.

До групи ризику щодо жорстокого поводження і насильства можна віднести наступних неповнолітніх: дітей, які проживають в асоціальних, дезорганізованих сім'ях з наркологічної, психопатологічної обтяжливості батьків, аморальним або кримінальною поведінкою старших членів родини; дітей, які залишилися без піклування одного або обох батьків у зв'язку з позбавленням їх батьківських прав і знаходяться на державному забезпеченні або під опікою осіб, які не в змозі повною мірою забезпечити життєво необхідні потреби дітей в їх фізичному і психосоціальному розвитку; дітей з асоціальною (кримінальним) поведінкою, які не досягли віку кримінальної відповідальності і потребують примусових заходів виховного впливу; дітей, які перебувають в особливо важких умовах (в сім'ях біженців, переселенців, безробітних, самотніх неповнолітніх матерів).

Діти з психічними та фізичними вадами піддаються прямої дискримінації при включенні в соціальне середовище. Шкільне середовище, яке переживає наростаючу диференціацію програм і впровадження елітарних форм навчання, створює зони підвищеної конфліктності між однокласниками різних соціальних груп. Це призводить до підвищення агресивності в системі міжособистісних відносин. У випадках домашнього насильства дитина не відчуває небезпеки і страху, часто не звертається за допомогою, страждає від самого факту насильства і від зради близьких людей. Найбільша кількість насильства відбувається по відношенню до дітей та підлітків. Пояснюється це фізіологічними і соціально-психологічними особливостями підлітків: меншою фізичною силою, більшою психологічною вразливістю, соціальною і моральною залежністю від дорослого. Певну роль у формуванні «комплексу жертви» грають

соціальна ізоляція, соціальна незахищеність, страх перед майбутнім в умовах нестабільності суспільства. Людину, яка вчинила насильство, відрізняє потреба домінування над оточуючими, а способом підпорядкування собі є жорстокість.

Наслідки жорстокого поводження впливають в цілому на психіку дитини, і ці наслідки виявляються в дорослому житті в формі різних зловживань (наркотики, алкоголь, лікарські препарати) різних порушень, пов'язаних з неприйняттям себе. Переживання фізичного насильства в дитинстві, а точніше, розвиток дитини в умовах, де насильство є нормою міжособистісних відносин, часто пов'язують з рівнем агресивності, які спостерігаються в подальшому житті.

Список бібліографічних посилань

1. Гончарова Т. В. Насильство дітей у сім'ї: умови, причини й фактори виникнення. *Соціальна педагогіка: теорія та практика*. 2010. № 4. С. 47–53.
2. Психолого-педагогічна робота у загальноосвітніх навчальних закладах з профілактики насильства над дітьми : метод. посіб. / автор.-упоряд.: Т. В. Вовчок, Н. П. Степура, І. С. Даниленко та ін. ; за заг. ред. Т. П. Цюман. Київ : Експрес, 2009. 328 с.
3. Словарь по социальной педагогике : учеб. пособие / авт.-сост. Л. В. Мардахаев. М. : Академия, 2002. 368 с.

Отримано 14.02.2020

УДК 069:[378.6:351.74](477)

Павло Дмитрович ЧЕРВОНІЙ,

*старший викладач кафедри педагогіки та психології факультету № 3
Харківського національного університету внутрішніх справ,
кандидат педагогічних наук;*

 <https://orcid.org/0000-0002-8172-7732>

ІСТОРІЯ МУЗЕЮ ІМЕНІ А. С. МАКАРЕНКА В КУРЯЖІ

Викладена історія будівництва музею ім. А.С. Макаренка, у якому прийняли великий колектив фахівців: архітектори, інженери, мистецтвознавці, дизайнери. Дотепер це одна із найкращих музейних експозицій гуманітарного профілю за предметно-просторовим рішенням та інформативним наповненням, пов'язаним із педагогічною діяльністю А. С. Макаренка.

У 1988 році виповнилося 100 років з дня народження відомого в СРСР педагога А. С. Макаренка. Музей А. С. Макаренка побудований на місті комуні в Куряжі. Урочисте відкриття відбулося 18 серпня 1988 року. На фронтоні музею є такі слова: «Я був звичайним народним учителем. А. С. Макаренко», а ліворуч від центрального входу – барельєфи О. М. Горького та Н. К. Крупської [1].